

Tíðargreinin verður skrivað av skiftandi fólki, sum ikki dagliga eru knýtt at blaðnum. Evnini eru ymisk, men viðgera øll okkurt evni, sum er viðkomandi fyri tíðina júst nú.

Niels Uni Dam
cand. comm

Við talufrælsi kemur ábyrgd

Føroyskur kjaksiður er í andglettinum. Nakrir mans hava, við sínum sera illa valdu orðum um at hópneyðtøka tíðindaleiðaran í Kringvarpinum, megnað at sett fokus á veikleikan við tí talifrælsi, ið Facebook hevur givið okkum

ISosialinum sigur ein av monnunum, at hann er ein trollari (tað er ein provokatør), og at tað vita øll, ið kenna hann. Hetta um neyðtøkuna var ikki sagt í álvara, hann var bara irriteraður inn á tíðindaleiðaran.

Júst hetta úttalilið sigur sera nógv um grundleggjandi trupulleikan við talifrælsinum. Við frælsinum kemur nemiliga ábyrgd, og frælsið krevur, at tú hevur høvdið við.

Hesin trollari hevði ikki høvdið við, tá hann skrivaði um at finna sín neyðtøkubuss fram - og tað høvdu hansara vinmenn heldur ikki. Teir brúktu ikki sítt frælsi ábyrgdarfult.

Á Facebook lesa ikki bara tey við, ið kenna hann. Sjálvt offrið las við, eins og aðrar kvinnur, ið hava upplivað neyðtøku lósu við, og møguliga eisini aðrir potentiellir neyðtøkumenn, ið ikki skilja, at hetta bara var ein provokation.

Á Facebook hava øll fingið eina rødd, og henda røddin verður hoyrd av sera nógvum, Facebook er ikki privat. Jú gamaní, tú kanst gera tínar innstillingar privatar, so ikki øll síggja alt, men tað er eingin trygd fyri, at øll, ið lesa tað, ið tú skrivar, skilja hvat er provokationir og hvat er álvari.

33.000 føroyingar eru á Facebook og av hesum brúka upp til 28.000 Facebook dagliga. Eingin siðbundin miðil er so sterkur og røkkur til so nógv fólk, sum Facebook ger. Men eingin siðbundin føroyskur miðil krevur so lítið av sínum teksthøvundum, sum Facebook. Øll kunnu skriva nærum alt á Facebook. Er talan um sera ringar fúlheitir, ber til at kæra tað, og kæra nóg nógv, verður tað tikið burtur.

Kjakið á Facebook ber í stóran mun brá av, at hetta er túnatos, tónin er lættur og øll kunnu vera við, stavillur og slagvillur hava ongan

týdning. Hetta ger tað trupult at skyna á hesum og so eini vanligari samrøðu millum vinir. Men munurin er, at hetta er skrivligt, trupult er at lesa tónalag, og so lesur eisini allur heimurin við. Og ikki allur heimurin kennir tín humor.

Tá eg byrjaði at skriva mína seritgerð á Samskiptisdeildini á Roskilde Universitetscenter um aldarskiptið, var tann víðkaða demokratiseringin av almenna kjakinum, ið internetið hevði við sær, eitt av fokusøkjunum.

Miðlar høvdu ikki longur einkarrætt til almenna kjakið. Nú kundu fyrirkur, feløg og onnur gera sær egnar heimasíður og geva sítt ikast til tíðindini, ið siðbundnu miðlarnir bóru. Hetta varð sett sum sera gott.

Kjaksiður lótu upp fyri almenna kjakinum, og privatpersónar kundu úttala seg um líkt og ólíkt, ofta dulnevnt. Í Føroyum hevði tað við sær, at Dimmalætting, ið átti kjak.fo, ið

var størsta føroyska kjaksiðan, valdi at sløkkja síðuna, tá brúkarar ignoreradu eitt fútaforboð, ið var lagt móti eini avis í sambandi við eina søgu.

Men alt hetta var áðrenn Facebook, tí Facebook broytti alt. Nú fingi allir føroyingar møguleika at fáa eina almenna rødd, ið umframt at vera almenn, eisini varð hoyrd av einum stórum skara. Tað munnu vera fá lond við so stórum prosentparti av sínum íbúgvum á Facebook, sum í Føroyum.

Okkara lögmaður og aðrir politikarar bæði í andstöðu og samgongu eru dagliga á Facebook, og hetta hevur broytt fjarstöðuna til valdsapparatið. Lögmaður fer út í beinleiðis kjak við vanligar borgarar og viðgerð sín politikk í kjaki bæði við móttstøðufólk og viðhaldsfólk.

Tíðindamiðlar loyva eisini kjaki undir sínum greinum. Hetta hevði til dømis við sær rasistiska skring

í samband við kjakið um flóttafólk. Útsagnir, ið vanliga høvdu verið hildnar undir fyra eygum, ella sum als ikki høvdu verið sagdar, gjørdust knappiliga partar av einum østum kjaki, ið legði bera eina ódámliga muru. Eina muru, ið var har frammanundan, men sum sett á skrift er nógv meira sjónlig, enn áður.

Málið um túnatosið hjá nøkrum politiskt fornermaðum monnum um at revsa tíðindaleiðaran í Kringvarpinum, er bara nýggjasta dømið. Men hetta hevur havt eitt sera týðningarmikið kjak við sær um ábyrgd og avleiðingar. Hetta kjakið um kjaki er neyðugt, og er vónandi við til at lyfta støðið á almenna kjakinum sum heild.